

Міненко С. І.
доктор філософії з менеджменту, доцент
Державний біотехнологічний університет
ORCID: 0000-0003-3033-1911
e-mail: minenko.sofi@btu.kharkov.ua

ГАРАНТУВАННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН У КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ

У зв'язку з широким поширенням інформаційних технологій, відбуваються зміни у підходах до механізмів, засобів та форм публічного управління. Інтернет став не лише невід'ємною складовою життя людини, але й сучасною характеристикою діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, що відповідають за публічне управління.

У вересні 2017 року Кабінетом Міністрів України було затверджено «Концепцію розвитку електронного урядування в Україні». Цей документ визначає, що розвиток електронного урядування є одним з найважливіших пріоритетів у реформуванні системи державного управління. Згідно з Концепцією, електронне урядування - це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів влади на всіх рівнях з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованого на задоволення потреб громадян [1].

Отже, основним принципом електронного урядування (e-government) є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як засобу для підтримки розвитку належного управління, підвищення ефективності та результативності виконання урядових завдань, поліпшення процедур надання публічних послуг, використання інформації при прийнятті рішень, а також забезпечення ефективного зв'язку як між суб'єктами влади, так і між владою та громадянами. Основна мета цих процесів полягає в створенні

динамічних та стійких відносин між владою та громадянами, а кінцевою метою є задоволення потреб громадян та суспільства. Саме принцип "клієнт-орієнтованості" публічних інститутів, розуміння громадян як споживачів адміністративних та публічних послуг, а також прийняття підходів до задоволення їх очікувань, є в основі електронного урядування [2].

З одного боку, активне використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) сприятиме більш ефективній реалізації та захисту прав та свобод громадян. Електронне урядування, як описано в Концепції, надасть можливість створення додаткових механізмів реалізації права на доступ до інформації, що перебуває у володінні органів влади, підвищить прозорість їх діяльності та забезпечить вільний обіг інформації для реалізації особистих прав та свобод людини і громадянина.

З іншого боку, застосування ІКТ призводить до розвитку інфраструктури електронної ідентифікації, електронного документообігу та накопичення інформації про клієнтів електронних послуг. Однак це створює проблему захисту персональних даних, оскільки ідентифікаційні дані фізичної особи вважаються персональними даними згідно з Законом України «Про захист персональних даних» (2010 р.), який визначає персональні дані як відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [3].

На сьогоднішній день зафіксовані випадки порушень у сфері обробки персональних даних деякими органами державної влади та місцевого самоврядування, установами та організаціями. У щорічній звітні Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо стану дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні було зазначено, що "найбільше порушень права особи на захист персональних даних фіксувались у сферах фінансових і банківських послуг, страхування, житлово-комунальних послуг, охорони здоров'я, соціального захисту,

освіти, а також при обробці персональних даних під час здійснення відеоспостереження, обліку адміністративних та кримінальних правопорушень"[4].

Вивчення питання свідчить про декілька основних проблем в організації роботи у контексті електронного урядування, які призводять до порушень прав та свобод громадян у сфері користування ідентифікаційними даними. Деякі з них включають:

- Неуповноважене збирання, обробка та поширення конфіденційної інформації про фізичну особу без її згоди.
 - Порушення вимог щодо поширення особистих даних про фізичну особу.
 - Недотримання вимог зберігання особистих даних та режиму доступу до них.
 - Неправомірне передавання персональних даних третім особам.
- Важливо відзначити, що причини цих порушень можуть бути різними у контексті електронного урядування. До них відносяться: недостатність захисту інформації на зберігання у комп'ютерах та інших системах, халатність або непрофесіоналізм персоналу, який працює з інформацією, а також навмисні порушення правил обробки, зберігання, поширення та захисту інформації.

Очевидно, що всі ці недоліки потребують негайного виправлення, а управління персональною інформацією має відповідати певним принципам:

- Законності та справедливості.
- Легітимної мети.
- Пропорційності обробки особистих даних до цілей, для яких вони були зібрані.
- Точності та актуальності особистих даних.

- Обробка особистих даних лише у необхідному обсязі для визначених законом цілей.

Електронного урядування відкриває перед громадянами широкі можливості для здійснення їхніх прав та свобод. Першочерговим завданням електронного урядування повинно бути забезпечення прозорості в публічному управлінні та задоволення потреб громадян через розширення доступу до адміністративних та публічних послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Проте, це також вимагає постійної уваги до захисту персональних даних громадян, оскільки кожна адміністративна або публічна послуга пов'язана з ідентифікацією особи та збиранням інформації про неї. Тому важливо, щоб органи державної влади, місцевого самоврядування, організації та установи використовували отриману інформацію лише для виконання своїх функцій та завдань та лише у необхідному обсязі для надання послуги. Забезпечення режиму збереження та захисту отриманої інформації має стати невід'ємною складовою їхньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>
2. Погребняк І. Електронний уряд (e-government) і електронне урядування (e-governance): поняття та принципи функціонування / І. Погребняк // Право та інновації. – 2014. – № 3 (7). – С. 26-35.
3. Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – С. 481
4. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2019 р. про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні // Державна прикордонна служба України. – Режим доступу: https://dpsu.gov.ua/upload/zvit_za_2019.pdf.